7/312

3.

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

528

Ankara

Sayı : B.15.O.APK.0.23.300- 1110

Konu : Yazılı Soru Önergesi

14534

16 AĞUSTOS 1999

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : TBMM Başkanlığı'nın 30.07.1999 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/312-1151/3256 sayılı yazısı.

Kayseri Milletvekili Sayın Salih KAPUSUZ'un tarafıma tevcih ettiği, 7/312-1151 esas no.lu yazılı soru önergesine ilişkin bilgiler hazırlanarak ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

M. Cumhur ERSÜMER
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı

EKLER
Ek-1 Önerge Cevabı
(6 Sayfa)

DAĞITIM :
Gereği :
T.B.M.M. Bşk.

Bilgi :
Başbakanlık
Devlet Bakanlığı
(Sayın Hüsamettin ÖZKAN)

7/312 4.

529

KAYSERİ MİLLETVEKİLİ SAYIN SALİH KAPUSUZ'UN
YAZILI SORU ÖNERGESİ CEVABI
(7/312-1151)

Soru 1,2 :

-Türkiye'nin enerji üretimi ve ihtiyacı nedir?

-Türkiye'nin 2025 yılındaki enerji üretimi ve enerji ihtiyacının ne olması beklenilmektedir?

Cevap 1,2 :

Hızla sanayileşen bir ülke olan Türkiye'nin enerji ihtiyacı, büyüme hızının da üzerinde artmaktadır. Son on yıllık dönem ele alındığında, Türkiye'nin dünyada enerji ihtiyacı hızla artan ülkeler arasında yer aldığı görülmektedir. Ancak yerli kaynaklarımız ihtiyacımız olan enerjiyi karşılamakta yetersiz olup, ülkemizin ithal enerjiye olan bağımlılığı, yaşanan ekonomik gelişmeler doğrultusunda giderek artmaktadır.

1998 yılında toplam birincil enerji talebimiz 74.1 milyon TEP olmuş, bunun yaklaşık %39'u yerli üretimle karşılanmıştır. Giderek azalan trend içerisinde, 2010 yılındaki 179 milyon TEP'lik talebin %29'u ve 2020 yılında ise 318 milyon TEP'lik talebin ancak %25'i yerli üretimle karşılanabilecektir.

Ülkemizin hali hazırda üzerinde çalışılan enerji planlaması 2020 yılını hedef almıştır. Enerji sektörümüzdeki en önemli husus elektrik enerjisi talebinin her hangi bir dar boğaza meydan vermeyecek şekilde güvenilir olarak karşılanmasıdır.

1998 yıl sonu itibariyle kurulu gücümüz 23.352 MW'a ulaşmıştır. Bu kurulu gücün 13.021 MW'ı termik, 10.307 MW'ı hidrolik ve 24 MW'ı ise rüzgar ve jeotermal santrallardan oluşmaktadır. Aynı yıl içerisinde termik santrallarımızdan 68,7 milyar kWh, hidrolik santrallarımızdan 42,3 milyar kWh olmak üzere toplam 111 milyar kWh

elektrik enerjisi üretilmiştir. 3.3 milyar kWh elektrik enerjisi ithal edilmiş, 3 milyon kWh elektrik enerjisi ihraç edilmiştir. 1998 yılında tüketime sunulan elektrik enerjisi 114 milyar kWh olmuştur.

Ülkemiz elektrik enerjisi talebinin 2000'li yıllarda, yılda ortalama %8-10 arasında artış göstermesi beklenmektedir. Önümüzdeki yaklaşık yirmi yıllık dönem için yapılan talep tahminlerine göre; elektrik enerjisi talebinin 2005 yılında 200 milyar kWh'ye, 2010 yılında 300 milyar kWh'ye ve 2020 yılında ise 565 milyar kWh'ye yükselmesi beklenmektedir.

Soru 3 :

Türkiye'nin enerji açığını kapatmak için yapacağı yatırımların türü ve miktarı nedir?

Cevap 3 :

Önümüzdeki yirmi yılda hızla artacak olan elektrik enerjisi talebini zamanında, güvenilir, ucuz ve kaliteli olarak karşılayabilmek için öncelikle üretim santralı yatırımlarının yerine getirilmesi zorunludur. Üretim santrallarına yapılacak yatırımların yanı sıra iletim ve dağıtım sistemlerine yapılması gereken yatırımlarla birlikte, yıllık toplam yatırım tutarı yaklaşık 4,5-5 milyar ABD doları düzeyine yükselmektedir. Bu boyuttaki yatırımların devlet imkanlarıyla yaşama geçirilmesi mümkün değildir. Bu nedenle Bakanlığımca, Yap-İşlet-Devret (YİD), Yap-İşlet (Yİ), İşletme Hakkı Devri (İHD) ve Otoprodüktör gibi modeller yardımıyla özel sektör yatırımlarının enerji sektörüne kanalize edilmesi için gereken düzenlemeler yapılmıştır.

Türkiye'nin elektrik enerjisi ihtiyacının güvenilir olarak karşılanabilmesi için 2020 yılına kadar mevcut kurulu güce yaklaşık 87 000 MW'lık bir kapasitenin ilave edilmesi gerekmektedir.

7/312 6.

531

Soru 4 :

Türkiye'de şu anda yap-işlet veya başka şekillerde yapılan yatırım modeli ile yapılan enerji yatırım miktarı nedir? 2025 yılına kadar tüm değişik modellerle veya özel yapılacak enerji yatırım miktarı ne olacaktır?

Cevap 4 :

Yap-İşlet-Devret (YİD) modeli kapsamında, Temmuz 1999 itibariyle toplam kurulu gücü 153 MW olan 8 hidroelektrik santral, 1390 MW kurulu gücünde dört doğal gaz santralı ve 7,2 MW kurulu gücünde bir rüzgar santralı işletmeye alınmıştır. Toplam kurulu gücü 892 MW olan 7 hidroelektrik santralın inşaatları sürdürülmekte olup, bunlardan 20 MW'lık iki HES, 1999 yılı sonlarında işletmeye alınacaktır.

Halen YİD modeli kapsamında inşaatları sürdürülen termik ve hidrolik santrallarımızın öngörülen toplam kurulu gücü 1700 MW'dır. Çalışmaları ileri aşamada olan, Danıştay'ca onaylanan, Danıştay'da bekleyen tüm YİD projelerimizin gücü ise 5250 MW'tır. Bunların dışında değerlendirme çalışmaları süren 10 bin MW'ın üzerinde müracaat söz konusudur.

Bakanlığım gerek YİD ve gerekse Otoprodüktör modelleri ile rüzgar enerjisine dayalı üretim santrallarının inşa edilmesini teşvik etmektedir. Bunun güzel örnekleri Çeşme-Alaçatı'da otoprodüktör modelinde işletmeye açılan 1.5 MW'lık rüzgar santralı ile yine Çeşme-Alaçatı'da Yap-İşlet-Devret modeli kapsamında işletmeye alınan 7,2 MW gücündeki rüzgar santralıdır. Bu alanda hedefimiz, 2005 yılına kadar toplam elektrik enerjisi kurulu gücümüzün yaklaşık %2'sini rüzgar enerjisinden karşılamaktır.

Yap-İşlet-Devret projeleri dışında, Bakanlığımca, 2010 yılına kadar Yap-İşlet Modeli kapsamında gerçekleştirilecek olan toplam 5810 MW kurulu gücündeki doğal gaz ve ithal kömüre dayalı termik santralların sözleşmeleri imzalanmıştır. 3,5-4 milyar ABD Doları yatırım tutarı ile gerçekleştirilecek olan bu projelerin 2003 yılından itibaren devreye alınması öngörülmüştür. Bu santrallarda üretilecek yaklaşık 34

milyar kWh'lik elektrik enerjisi, ülkemizin 1998 yılındaki elektrik enerjisi üretiminin yaklaşık üçte birine eşittir.

Bu modellerin dışında, özel sektörün kendi ihtiyacı olan enerjiyi üretmesi için otoprodüktör tesisi uygulamasına devam edilmektedir. Halen Otoprodüktör olarak üretim yapan 67 adet tesisin kurulu güçleri 1568 MW'a ulaşmış olup, yıllık enerji üretimleri 11 milyar kWh seviyesindedir.

Diğer taraftan, TEAŞ Genel Müdürlüğü Şubat 1997 tarihinde uluslararası bir nükleer santral ihalesine çıkmıştır. 15 Ekim 1997 tarihinde üç konsorsiyumdan teklif alınmıştır. Alınan tekliflerin değerlendirilmesi sürdürülmekte olup, 2007 yılında yaklaşık 3000 MW'lık bir nükleer kapasitenin devreye alınması öngörülmektedir.

Yukarıda da belirtildiği üzere gerek mevcut projeler gerekse de devreye alınacak yeni projeler ile 2020 yılına kadar 87000 MW'lık kurulu gücün sisteme ilave edilmesi hedeflenmiştir. Bu yatırımların toplam tutarı 100 milyar doların üzerindedir.

Soru 5 :

Özel sektörü enerji sektörüne yönlendirmek ve teşvik etmek için neler yapılmaktadır. Bunların yatırım miktarları ne kadardır? Yapılmakta olan, yapılacak ve planlanan yatırımlar listesi nedir? Yerleri nerelerdir?

Cevap 5 :

Bakanlığımca halen uygulanmakta olan Yap-İşlet-Devret, Yap-İşlet, İşletme Hakkı Devri ve Otoprodüktör modelleri ile özel sektörün enerji sektörüne yatırım yapması teşvik edilmektedir.

Özellikle YİD modeli ile yürütülen çalışmalar başta olmak üzere ihtiyaç duyulan yabancı yatırımcı ilgisi bazı yasal kısıtlamalara bağlı olarak beklenen ölçüde gerçekleşmemiştir.

(37)

Geride bıraktığımız 1998 yılında, işletmeye alınan elektrik enerjisi santrallarının kurulu güç itibariyle yarısından fazlası tamamiyle özel sektör girişimciliğinde gerçekleştirilmiştir. Yasal mevzuattan kaynaklanan kısıtlamalar olmasa, bu oran çok daha yüksek olarak gerçekleşmiş olacaktı.

Ülke olarak, değişen Dünya'nın gerçeklerini görmek ve uluslararası entegrasyonun gereklerini yerine getirmek durumundayız. Türkiye 1980'li yıllardan beri serbest piyasa şartları ve özelleştirme alanında mesafe kaydetmeye çalışmaktadır. Ancak Anayasamızda özelleştirme ile ilgili hiçbir hükmün yer almaması, bu amaca dönük uygulamalar açısından güçlük doğuran bir husustur. Enerji, ulaştırma ve bayındırlık gibi temel alanlarda gereken altyapı yatırımlarını hızla tamamlayabilmek için Anayasal ve yasal mevzuatta gereken değişikliklerin yapılması gerekmektedir.

Konuyla ilgili kamuoyunun yakından bildiği gibi uluslararası yatırım kreditörleri-finansörleri, sınırötesi yatırımlarda "uluslararası tahkim" şartını gözetmektedirler. Yap-İşlet-Devret modeli herşeyden önce bir finansman modelidir. İnşaatı yapan ve/veya işletmeyi üstlenen firma uluslar arası tahkim şartının olmaması nedeniyle finansman sağlama aşamasında güçlüklerle karşılaşmakta veya başarısızlığa uğramaktadır. Mevcut Anayasal kısıtlamalara bağlı olarak ülkemiz bu konuda yapması gerekenleri yerine getirememekte ve Dünya piyasalarında var olan finans kaynaklarını ülkemize çekememektedir.

Uluslararası tahkim olgusu milli egemenliğin kaybı şeklinde yorumlanmamalıdır. Ülkemizin çıkarları gözetilerek "ulusal ve uluslar arası tahkim" kavramının Anayasamıza ve iç hukukumuza yerleştirilmesi önem arz etmektedir. Bilindiği üzere halen gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok ülkenin hukuk sistemi uluslararası tahkime açık bulunmaktadır.

Bu gün olduğu gibi önümüzdeki kısa dönemde de enerji sektörümüzde çok dinamik gelişmeler yaşanacaktır. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerdeki enerji planları sürdürülebilir kalkınma planlarının tümleşik bir parçası olmak durumundadır. Dünya pazarlarında ülkemizin rekabet gücünü artırmak üzere, ekonomiyi büyütecek ve yaşam standartlarını yükseltecek; yeterli, sürekli, düşük maliyetli ve temiz

7/312 9. 534

enerjinin temini ancak doğru kararların doğru zamanlama ile uygulanmasıyla mümkün olabilecektir. Halen Bakanlığım tarafından onay verilmiş projelerin dışında kalan ancak proje portföyünde yer alan projelerin kesinleştirilmiş bir listesi bulunmamaktadır. Sektördeki talep gelişmeleri ve Dünya pazarlarındaki gelişmeler dikkate alınarak yakıt çeşitlendirilmesi politikaları doğrultusunda portföydeki projelere işlerlik kazandırılacaktır.